kunduzgi

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI VAZIRLIGI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

Ro‘yxatga olindi:
№ BD 105
2025 yil “29” 08

“TASDIQLAYMAN”
Samarqand davlat pedagogika
instituti rektori: _____
Sh.Sh.Negmatova
2025 yil “____” _____

JAHON TARIXI III

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	**100000 – Ta’lim**
Ta’lim sohasi:	**110000 – Ta’lim**
Ta’lim yo‘nalishi:	**60111100 – Tarix**

SAMARQAND – 2025

Fan/mavzu kodi JHT3505 JHT3604	O‘quv yili 2025–2026	Semestr V–VI	Kreditlar 9 (5/4)
Fan/mavzu turi Majburiy	Ta’lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 4 (2+2)

	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Jahon tarixi III	120 (60/60)	150 (90/60)	270

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad – “Yangi davr” Jahon tarixi fanining eng muhim davrlaridan biri bo‘lib, unda talabalar to‘rt asrdan ortiqroq vaqt davomida dunyo mamlakatlarida yuz bergan voqea va hodisalarni o‘rganishadi. Ko‘rib o‘tiladigan davrda ilm-fan, madaniyat va texnika sohalarida insoniyat juda katta natijalarga erishdi va ular ta’sirida keyingi taraqqiyot omillari belgilab berildi. Shu sababli mazkur fan keyingi davr tarixini o‘rganuvchi “Eng yangi tarix”ni muvaffaqiyatli o‘zlashtirish uchun zarur bo‘ladigan tayanch bilimlarni beradi. Shu bilan birga talabalarning g‘oyaviy-mafkuraviy saviyasi, tarixni xolisona o‘rganishi, bilim va ko‘nikmasining uzluksiz o‘sib borishini ta’minlab, ularni Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Fanning vazifasi:

– Jahon tarixining “Yangi davri”da ro‘y bergan voqealarni, madaniy va iqtisodiy jarayonlarni, o‘rganayotgan fan nazariyasini chuqur o‘rganish;

– talabalarda jahon xalqlari va mamlakatlarining jahon siyosiy maydonidagi o‘rni va mavqeini tarixiy nuqtai-nazardan xolisona baho berish bo‘yicha ko‘nikmani shakllantirish;

– dunyo xalqlari mentaliteti, urf-odatlari va qadriyatlarini chuqur anglashga yo‘naltirish;

– “Yangi davr” jahon xalqlari ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayotida yuz bergan o‘zgarishlarni ilmiy tadqiq etishga ko‘maklashish.

Fan tarkibiga quyidagi mashg‘ulot mavzulari kiradi:

II. Nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

Ma’ruza mashg‘ulotlarining tavsiya etiladigan mavzulari:

V-SEMESTR

I-modul: Yevropada “Yangi davr”ning boshlanishi.

1-mavzu: Kirish. Buyuk geografik kashfiyotlar va mustamlaka tizimining shakllanishi.

“Yangi tarix” tushunchasi. Buyuk geografik kashfiyotlarning boshlanishi. Xristofor Kolumb. Vasko da Gama. Fernando Magellan. “Yangi dunyo”. Mustamlakachilik tizimining vujudga kelishi. Kapitalistik munosabatlarning shakllanishi. Burjua inqiloblari. Yollanma mehnatga o‘tilishi.

2-mavzu: Yangi davr boshlarida Yevropaning ijtimoiy-iqtisodiy qiyofasi.
Ichki migratsion jarayonlar. Kapitalistik manufakturalar paydo bo‘lishi. Yangi ixtirolar davri. Qurolsozlikning rivojlanishi. Qishloq xo‘jaligidagi o‘zgarishlar. Savdo-sotiqning rivojlanishi. Birjalar va banklarning vujudga kelishi. Yangi zodagonlar va fermerlar. Burjuaziya va moliyachilar. Yangi davr boshlarida shaharlar. Go‘zallikning yangi mezoni.

3-mavzu: Uyg‘onish davri Yevropa madaniyati.
Uyg‘onish manbalari. XV asr oxirlari – XVII asr birinchi yarmida G‘arbiy Yevropa san’ati. XVI – XVIII asrlarda fan taraqqiyoti. Gumanizm, san’at hamda fandagi kashfiyotlar. Bug‘ mashinasi. Fandagi muvaffaqiyotlar.

4-mavzu: Reformatsiya va Yevropada absolyutizmning mustahkamlanishi.
Qirollik hokimiyatining kuchayishi. Yevropada absolyutizm. Germaniyada Reformatsiyaning boshlanishi. Yevropada Reformatsiyaning tarqalishi. Katolik cherkovining Reformatsiyaga qarshi kurashi. Qirollik hokimiyati va Angliyada Reformatsiya. Dengizlar uchun kurash. Fransiyada diniy urushlar va absolyut monarxiyaning mustahkamlanishi. Niderlandiyadagi inqilob.

II-modul: Yevropada “industrial sivilizatsiya”ning shakllanishi.

5-mavzu: XVII – XVIII asrlarda Angliya.
1640-yilgi Angliya burjua inqilobi. Fuqarolar urushi. Oliver Kromvel. “Sharafli inqilob”. Qirollik hokimiyatining cheklanishi. Inqilob yakunlanishi. Angliyaning konstitutsion monarxiyaga aylanishi. Huquqlar to‘g‘risidagi bill.

6-mavzu: XVII – XVIII asrlarda Fransiya.
Taraqqiyot asosiy yo‘nalishlari. XVIII asrda “Buyuk fransuz burjua inqilobi” boshlanishi (1789-yil, 14-iyul). “Marselyeza” qo‘shig‘i. Burjuaziya hokimiyat tepasida. Yakobinchilar diktaturasi va uning halokatga uchrashi (M.Robespyer). Jirondistlar. Inqilobning tugatilishi. Direktoriyaning boshqaruvi. “Buyuk fransuz burjua inqilobi”ning tarixiy ahamiyati.

III-modul: Yangi davrda Yevropa mamlakatlari.

7-mavzu: XVI – XVIII asrlarda Germaniya.
Iqtisodiy tuzum. XVI – XVII asrning birinchi yarmida Germaniya. German imperiyasida Avstriyaning holati. “O‘ttiz yillik urush”. Vestfal tinchlik sulhi.

XVII asrning ikkinchi yarmida Germaniyaning siyosiy holati. Germaniyaning xalqaro ahvoli. XVII – XVIII asrlarda Brandenburg-Prussiya.

8-mavzu: XVI – XVIII asrlarda Rossiya.
Markazlashgan davlat tashkil topishi. Pyotr I islohotlari. Rossiya imperiyasining shakllanishi. Shimoliy urush. Rossiyaning dengiz davlatiga aylanishi. Imperatritsa Yekaterina II. Pugachyov qo'zg'oloni. Rossiya imperiyasining tashqi siyosati. Rus millatining shakllanishi. Madaniyat.

9-mavzu: XVI – XVIII asrlarda Ispaniya.
Mamlakatdagi ahvol. Siyosiy va iqtisodiy tushkunlikning boshlanishi. Ispaniya taxti uchun urush. Gabsburglarning o'rniga Burbonlar sulolasining hokimiyatga kelishi. Ispaniyaning XVIII asrdagi ichki va tashqi siyosati.

IV-modul: Yangi davrda Amerika mamlakatlari.

10-mavzu: XVII – XVIII asrlarda Shimoliy Amerika.
Shimoliy Amerikadagi dastlabki mustamlakalar. Britaniya imperiyasi. "Boston choyxo'rligi". Mustaqillik deklaratsiyasi. 1776-yil 4-iyulda AQShning tashkil topishi. Amerika otalari (Benjamin Franklin, Tomas Jefferson, Jorj Vashington). 1782-yilgi Parij sulhi. Prezidentlik lavozimining joriy etilishi. 1787-yilgi Konstitutsiya.

V-modul: XVI – XVIII asrlarda Osiyo mamlakatlari.

11-mavzu: XVI – XVIII asrlarda Xitoy.
Minlar sulolasi hukmronligi. Iqtisodiy turg'unlik. Manchjurlarning Sin sulolasi hokimiyati. Xitoy XVII – XVIII asrlarda. Xitoydagi davlat tuzumi. Xitoyning iqtisodiy ahvoli. XVII asr o'rtasi – XVIII asr boshlarida Sinlar sulolasining tashqi siyosati.

12-mavzu: XVI – XVIII asrlarda Hindiston.
Hindistonda Boburiylar imperiyasining o'rnatilishi. Akbarshohning islohotlari. Shaharlar, hunarmandchilik va savdo. Xalq harakatlarining kuchayishi va imperiyaning parchalanishi. Yevropaliklarning Hindistonga kirib kelishi. XVIII asrda Hindiston. Ijtimoiy fikr, fan, adabiyot va san'at.

13-mavzu: XVI – XVIII asrlarda Yaponiya.
Yaponiya tarqoqlik va fuqarolar urushi davrida. Yaponiyani birlashtirish uchun kurash. Yaponiya Tokugavalar syogunati davrida. Yaponiyaning yopilishi. Dehqonlar qo'zg'oloni. Shaharlar, tovar-pul munosabatlari.

14-mavzu: XVI – XVIII asrlarda Usmoniylar imperiyasi.
Usmoniylar imperiyasining bosqinchilik siyosati. Imperiyaning iqtisodiy ahvoli. Usmoniylar imperiyasining davlat tuzumi, armiyasi. XVII asrning birinchi yarmida imperiyaning ichki va tashqi ahvoli. Mahmud Kyoprulyu islohotlari. Usmoniylar imperiyasining inqirozi. Imperiya madaniyati.

VI-modul: XVI–XVIII asrlarda Afrika xalqlari.

15-mavzu: XVI – XVIII asrlarda Afrika xalqlari.
Afrikadagi arab mamlakatlari. Misrning iqtisodiy taraqqiyoti. Jazoir, Liviya, Tunis, Sudan, Marokash. G'arbiy va Tropik Afrikaga yevropaliklarning kirib kelishi. Qul savdosi.

VI-SEMESTR

I-modul: "Industrial sivilizatsiya"ning qaror topishi.

1-mavzu: Kirish. XIX asr – XX asr boshlarida dunyoning iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy va madaniy qiyofasi.
Iqtisodiy rivojlanishning asosiy yo'nalishlari va oqibatlari. Dunyo sanoati va ishlab chiqarish. Dunyo kapitali. "Industrial jamiyat". Shaharlarning rivojlanishi. Emigratsiya va immigratsiya. Fan va madaniyatning yuksalishi.

II-modul: Yevropa: sanoat davrining qiyofasi va ziddiyatlari.

2-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Fransiya.
Sanoatning tez sur'atlarda rivojlanishi. Napoleon Bonapart. Konsullik va imperiya davri. Vena kongressi. Lui Napoleon. Ikkinchi imperiya. Tunis, Laos, Vyetnam, Madagaskar kabi davlatlarning bosib olinishi. Germaniya-Fransiya mojarolari. Antanta ittifoqi (1904-yil, aprel). "Samimiy ittifoq".

3-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Buyuk Britaniya.
Iqtisodiy taraqqiyotning asosiy yo'nalishlari. Sanoat to'ntarishi yakunlanishi. Britaniya imperiyasi mustamlakachilik siyosati. XX asrning boshlarida Buyuk Britaniya. "Ajoyib davr". Iqtisodiy jihatdan orqada qolish. "Dunyo ustaxonasi" maqomining eskirishi. Antanta ittifoqi (1904-yil, aprel). "Samimiy ittifoq".

4-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Germaniya.
Vena kongressidan so'ng German davlari ittifoqidagi holat. Iqtisodiy rivojlanish. Birlashish uchun kurash. Nemis tarix falsafasi maktabi. Prussiya va Avstriya o'rtasida Germaniya ittifoqida yetakchilik uchun kurash. Vilgelm I va Bismark. Fransiya-Prussiya urushi. Germaniyaning birlashishi. Jadal iqtisodiy taraqqiyot. Sanoatning tez sur'atlarda rivojlanishi. Vilgelm II – mustamlakachilik siyosati jarchisi.

5-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Avstriya-Vengriya imperiyasi.

Gabsburglar imperiyasi siyosiy holati. Iqtisodiy rivojlanish va sanoat to'ntarishi boshlanishi. "Mart arafasi davri". Imperiyadagi slavyan xalqlari "milliy uyg'onish" davri. 1848-yilgi inqilob. Avstriya-Vengriya imperiyasi: Avstriya va Vengriya qirolliklarining birlashuvi. Imperator Frans II. Slavyan xalqlarining qo'zg'olonlarining bostirilishi.

6-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Italiya.
XIX asrning boshlarida Italiya. 20–30-yillardagi inqiloblar. Italyan viloyatlari iqtisodiy taraqqiyoti. Italiyani birlashtirish uchun kurash. Risorjimentoning hal qiluvchi janglari. Juzeppe Garibaldi, Juzeppe Madzini, Kamillo Benzo Kavur. Italiya qirolligining tashkil qilinishi. Italiyani birlashtirishning yakunlanishi. Islohotlar va mustamlakachilik davri. Italiya-Turkiya urushi. "Uchlar ittifoqi" (1882-yil, 20-may). Italiya-Fransiya mojarosi.

7-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Rossiya imperiyasi.
Ijtimoiy-iqtisodiy siyosatning yangi yo'nalishlari. Kapitalizm rivojlanishi va ijtimoiy munosabatlarning o'ziga xos tomonlari. Davlat tuzumi va uni yangilash uchun qilingan harakatlar. Ijtimoiy harakatlar. Dekabristlar harakati. Aleksandr II islohotlari. Krepostnoylikning bekor qilinishi. Rossiya tashqi siyosatining asosiy bosqichlari. Nikolay II. Rus-yapon urushi. Birinchi rus inqilobi. XIX asr Rossiya madaniyati.

III-modul: Yuksalayotgan Amerika.

8-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Amerika Qo'shma Shtatlari.
Ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot asosiy yo'nalishlari. AQSh hududining kengayishi. Siyosiy hayot va partiyalar kurashi. Fuqarolar urushi va "rekonstruksiya". XIX asr oxirgi choragida iqtisodiy taraqqiyot. Dunyoning iqtisodiy jihatdan birinchi davlatiga aylanishi. Ishchilar harakatining keskinlashuvi. T.Ruzvelt, V.Vilson. Dollar diplomatiyasi. "Xey doktrinasi". Iqtisodiy jihatdan zabt etish siyosati.

IV-modul: Uyg'onayotgan Osiyo.

9-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Yaponiya.
Tokugavalarga qarshi muxolifat kuchayishi va hokimiyat inqirozi. Yaponiyaning zo'rlik bilan "ochilishi". Fuqarolar urushi. Syogun hukumatining ag'darilishi. Imperator Matsuxito. "Meydzi islohotlari". Iqtisodiy va harbiy rivojlanishning boshlanishi. Kapitalistik taraqqiyot. Yapon-xitoy urushi. Rus-yapon urushi. Koreyaning anneksiya qilinishi.

10-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Xitoy.
"Afyun urushlari". Xitoy G'arb davlatlari yarim mustamlakasiga aylanishining boshlanishi. Yevropa davlatlari tomonidan ta'sir doiralarga bo'linib olinishi. "Taypinlar harakati" ("Taypin tyango"). Ixetuan qo'zg'oloni. "O'zini-o'zi kuchaytirish siyosati". Yevropa davlatlari intervensiyasi. Sun Yatsen faoliyati. "Sinxay" inqilobi. Yuan Shikay. Xitoy respublikasining vujudga kelishi.

11-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Hindiston.
Boburiylar hukumatining zaiflashuvi. Yevropaliklarning kirib kelishi. Buyuk Britaniyaning "Ost-Indiya kompaniyasi". Sipohiylar qo'zg'oloni. Bahodirshoh II. Hindistonning rasmiy Buyuk Britaniya mustamlakasiga aylantirilishi. Hind Milliy Kongressi va Musulmon ligasi. Ram Mohan Roy, Bal Gangadxara Tilak. Kuch ishlatmaslik siyosati. Mahatma Gandi.

12-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Turkiya.
XIX asrda Turkiyaning ichki va tashqi ahvoli. Mahmud II islohotlari. Chet el kapitalining kirib kelishi. "Tanzimat"ning boshlanishi. 1840-yilgi London konferensiyasi. Qrim urushi va uning Turkiya uchun oqibatlari. "Yosh turklar" inqilobi. "Birdamlik va taraqqiyot" tashkiloti.

V-modul: XIX asr – XX asr boshlarida Afrika.

13-mavzu: XIX asr – XX asr boshlarida Afrika xalqlari.
XIX asr – XX asr boshlarida Afrikadagi arab mamlakatlari. Muhammad Ali davrida Misr. Misrga chet el kapitalining kirib kelishi. Misrning Buyuk Britaniya tomonidan bosib olinishi. Sudan, Liviya, Jazoir, Tunis, Marokash. XIX asr – XX asr boshlarida G'arbiy, Sharqiy va Janubiy Afrika xalqlari.

VI-modul: XX asr boshlarida dunyo taraqqiyoti.

14-mavzu: XIX asr – XX boshlarida xalqaro ziddiyatlarning keskinlashuvi.
Xalqaro ziddiyatlarning keskinlashuvi. 1882-yil 20-mayda "Uchlar ittifoqi"ning tuzilishi. Germaniya–Avstriya-Vengriya–Italiya ittifoqi. 1904-yilning aprelida "Antanta"ning tuzilishi. Buyuk Britaniya – Fransiya – Rossiya ittifoqi. "Samimiy ittifoq".

15-mavzu: Birinchi jahon urushi.
Frans Ferdinandning o'ldirilishi. Bolqon yarimoroli. 1914-yil, 28-iyul. 1914-yil 1-avgustda urushning boshlanishi. "Shliffen rejasi". 1914–1915-yillardagi urush harakatlari. 1916–1918-yillardagi urush harakatlari. AQSh urushga qo'shilishi. 1918-yil 9-noyabrda urushning tugashi. Birinchi jahon urushining yakunlari.

III. Amaliy qism (seminar mashg'ulotlari)

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

V-SEMESTR

1. XVI – XVIII asrlarda Yevropada fan taraqqiyoti.

2. XVI – XVIII asrlarda Yevropada absolyutizmning kuchayishi.
3. Yevropada ma'rifatchilik asri.
4. XVII – XVIII asrlarda Gabsburglar imperiyasi.
5. XVI – XVIII asrlarda Italiya.
6. XVI – XVIII asrlarda Polsha.
7. XVI – XVIII asrlarda Bolqon davlatlari.
8. XVI – XVIII asrlarda Shimoliy Yevropa mamlakatlari.
9. XVI – XVIII asrlarda Lotin Amerikasi mamlakatlari.
10. XVI – XVIII asrlarda Koreya.
11. XVI – XVIII asrlarda Mo'g'uliston.
12. XVI – XVIII asrlarda Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlari.
13. XVI – XVIII asrlarda Eron.
14. XVI – XVIII asrlarda Afg'oniston.
15. XVI – XVIII asrlarda Osiyodagi arab mamlakatlari.

VI-SEMESTR

1. XIX asr – XX asr boshlarida fan va madaniyat.
2. Yangi Yevropani qurishda Fransiyaning roli.
3. XIX asr – XX asr boshlarida Ispaniya.
4. XIX asr – XX asr boshlarida Portugaliya.
5. XIX asr – XX asr boshlarida Shimoliy Yevropa mamlakatlari.
6. XIX asr – XX asr boshlarida Bolqon mamlakatlari.
7. XIX asr – XX asr boshlarida Lotin Amerikasi mamlakatlari.
8. XIX asr – XX asr boshlarida Koreya.
9. XIX asr – XX asr boshlarida Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlari.
10. XIX asr – XX asr boshlarida Avstraliya.
11. XIX asr – XX asr boshlarida Eron.
12. XIX asr – XX asr boshlarida Afg'oniston.
13. XIX asr – XX asr boshlarida Osiyodagi arab mamlakatlari.
14. XIX asr – XX asr boshlarida Afrikadagi arab mamlakatlari.
15. XIX asr – XX asr boshlarida G'arbiy, Sharqiy va Janubiy Afrika.

Seminar mashg'ulotlarda mavzularga oid amaliy topshiriqlar bajarish, jadvallar va diagrammalar to'ldirish, xaritalarda amaliy topshiriqlar bajarish, testlar yechish, amaliy kuzatish, o'lchash, meteorologik asboblar bilan ishlash amallari bajariladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.

Auditoriyadan tashqari vaqtda bajariladigan mustaqil ishlar quyidagi turlarda amalga oshirilishi tavsiya etiladi:

- mavzularni og'zaki bayon qilish;
- testlar savollarini tayyorlash;
- yozma savollarni tayyorlash;
- taqdimotlarni tayyorlash;
- referatlarni tayyorlash;
- ma'lumotlarni jadval ko'rinishida ifodalash;
- videoroliklarni tayyorlash;
- ko'rgazmali qurollarni tayyorlash;
- ikki soatlik dars ishlanmalarini tayyorlash;
- xorijiy adabiyotlardan ma'lumotlarni to'plash, tarjima qilish va tahlil qilish;
- audio darslarni tayyorlash;
- internet ma'lumotlarini to'plash va tahlil qilish.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

V-SEMESTR

1. Buyuk geografik kashfiyotlarning xalqaro savdodagi o'rni.
2. Yevropada "narx-navo inqilobi" va uning oqibatlari.
3. "Ost-Indiya kompaniyasi"ning Angliya tashqi siyosatida tutgan o'rni.
4. Niderlandiyadagi inqilob.
5. Sin imperiyasining vujudga kelishi va uning Xitoy tarixida tutgan o'rni.
6. Yetti yillik urush (1756–1763) va uning XVIII asr ikkinchi yarmidagi xalqaro munosabatlarga ta'siri.
7. Bolqon yarim oroli xalqlari: Usmoniylar imperiyasi hukmronligi ostida.
8. Lotin Amerikasi mamlakatlarida ozodlik harakatlari.
9. Rossiyada absolyutizmning shakllanishi.
10. Rech Pospolitaning taqsimlanishi.
11. Hindistonda "Ost-Indiya kompaniyasi"ning mustamlakachilik siyosati.
12. Koreyaning Yaponiya mustamlakasiga aylanishi.

VI-SEMESTR

13. Vena kongressi va "Muqaddas Ittifoq".
14. 1848–1849-yillarda Yevropa mamlakatlaridagi inqiloblar.
15. XIX asr o'rtalarida Erondagi ijtimoiy-iqtisodiy ahvol va "Bobiylar" harakati (1848–1852).
16. XIX asr o'rtalarida Xitoyda xalq harakati va "Taypinlar" qo'zg'oloni (1850–1864).
17. Ikkinchi imperiya davrida Fransiyaning ichki va tashqi siyosati.
18. Hindistonda ingliz mustamlakachilik tizimiga qarshi xalq harakati va "Sipohiylar" qo'zg'oloni (1857–1859).
19. AQShda fuqarolar urushi (1861–1865).
20. Yaponiyada "Meydzi" inqilobi va islohotlari.
21. Yaponiyaning XIX asrning ikkinchi yarmidagi xalqaro ahvoli va tashqi siyosati.
22. Xitoy Sin imperiyasining G'arb mamlakatlari bilan munosabatlari.
23. Germaniya imperiyasining vujudga kelishi va ushbu jarayonda Bismarkning tutgan o'rni.

24. XIX asr ikkinchi yarmi – XX asr boshlarida Turkiyada ijtimoiy-siyosiy harakatlar va "Yosh turklar" inqilobi.

3. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talabalar Jahon tarixining "Yangi davri" kursi yuzasidan umumiy tasavvurlar va ma'lum tarixiy bilimlar bazasiga ega bo'lishlari kerak. Dunyo davlatlari tarixida kechgan asosiy tarixiy voqeliklar, jarayonlar, tarixiy shaxslar faoliyati to'g'risida tegishli tasavvur va bilimga ega bo'lishi kerak;

Tarixiy voqea va hodisalar natijalarini qiyosiy taqqoslash orqali ulardan xulosalar chiqarish, jamiyat taraqqiyotida o'zining tutgan o'rnini tushunish, his etish va faol bo'lish, tarixiy voqealar va hodisalarga nisbatan o'z nuqtai-nazariga, mustaqil fikriga va munosabat bildira olish malakalariga ega bo'lishi kerak;

Fanning tushuncha kategoriyalari tizimi va metodologiyasini bilish, bilimlarning asosiy yo'nalishlarini siyosiy tahlil qilish, xorijiy davlatlar madaniyati va san'ati tarixida bo'lib o'tgan jarayonlar va o'zgarishlarni tahlil qila olish va ulardan xulosalar chiqarish, xorijiy davlatlar madaniyati va san'ati tarixidagi eng asosiy jihatlarni o'rganish, bu davlatlar erishgan yutuqlarni tahlil qila olish, bu davlatlarning bugungi darajaga erishishi yo'lidagi mashaqqatlarni, iqtisodiy yutuqlarini, madaniy sohaga bo'lgan e'tibori kabi ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.

4. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- *ma'ruza;*
- *munozara;*
- *interfaol;*
- *keys stady;*
- *dialogik yondashuv.*

FSMU jadval
"Insert" jadvali
"Nima uchun?" texnikasi
"B-B-B" jadvali
"Baliq skeleti"

5. VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va amaliy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, ijod qilish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha amaliy ishni topshirish.

6. Asosiy adabiyotlar:

1. Ergashev Sh. "Jahon tarixi". Yangi davr (XVI – XVIII asrlar) I-qism. Toshkent, "O'zbekiston". 2013.
2. Ergashev Sh. "Jahon tarixi". Yangi davr (1800–1918-yillar). II-qism. Toshkent, "O'zbekiston". 2015.
3. Родригеса А.М. "Новая история стран Азии и Африки". В. 3-т. М., 2010.
4. Кузнецов Д.В. "Хрестоматия по истории Нового времени стран Европы и Америки". В. 2 часть. Благовещенск: Изд-во БГПУ, 2010.

Qo'shimcha adabiyotlar:

5. Qo'chqarov S.A. "Jahon tarixi" (Yangi davr: XVI – XVIII asrlar). Uslubiy qo'llanma. Samarqand, 2025.
6. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston strategiyasi". Toshkent, 2021.
7. Mirziyoyev Sh.M. "Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz". Mazkur kitobdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2016-yil 1-noyabrdan 24-noyabrga qadar Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri saylovchilari vakillari bilan o'tkazilgan saylovoldi uchrashuvlarida so'zlagan nutqlari o'rin olgan. Toshkent, "O'zbekiston". 2017.
8. Акимов Ю.Г. "От межколониальных конфликтов к битве империй: англо-французское соперничество в Северной Америке в 1613–1713-годах". СПб. 2002.
9. Васильев Л.С. "История Востока". В 2 т. М., 1998.
10. Смирнов А.Ю. "Империя Наполеона III от истоков к современному Бонапартизму". М., 2003.
11. Григорьева И.В. "Новая история стран Европы и Америки". Начало 1870-х годов – 1918 г. М., 2001.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI FARMONLARI

12. "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida". O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017-y., 6-son.
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6108-sonli farmoni.

Axborot manbalari:

www.edu.uz
www.uzedu.uz
www.gov.uz
www.pedagog.uz
www.ziyonet.uz

7. Fan dasturi Samarqand davlat pedagogika instituti O'quv-uslubiy kengashining 2025-yil "___" _____ _____-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.

8. Fan/modul uchun mas'ul va dastur muallifi:
Qo'chqarov S.A. – Samarqand davlat pedagogika instituti "Tarix" kafedrasi assistenti.

9. Taqrizchilar:
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti "Jahon tarixi" kafedrasi dotsenti **F.Rashidova** (tashqi)
Samarqand davlat pedagogika instituti "Tarix" kafedrasi assistenti **G'.Yoqubov** (ichki)

O‘zbekiston Fanlar akademiyasi Tarix instituti professori Shuhrat Ergashevning 4 jilddan iborat “Jahon tarixi” kitobi tahlil qilinib, ushbu asosda fan dasturi ishlab chiqildi.

Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan 2025-yil uchun tasdiqlangan xalqaro e’tirof etilgan tashkilotlarning (Quacquarelli Symonds World University Rankings, Times Nigher Education, Academic Ranking of World Universities) reytingida 94-o‘rinni egallagan Moskva davlat universitetining Tarix fakulteti yangi va eng yangi tarix yo‘nalishi («Новое и новейщая истории») dasturi tahlil qilinib ushbu asosda fan dastur ishlab chiqildi.

https://www.hist.msu.ru/study/programs/bac/460301/program.php?ELEMENT_ID=54632

Ushbu fan dasturi Pedagogika va jismoniy madaniyat fakultetining 2025 yil 22-apreldagi 9-sonli farmoyishi bilan tuzilgan ishchi guruh tomonidan ma’qullangan.

Tuzuvchi: _____ **S.A.Qo‘chqarov**

Kafedra mudiri: _____ **Y.Yu.Isomiddinov**

Fakultet dekani: _____ **A.R.Jo‘raqulov**

O‘quv-ishlari bo‘yicha prorektor: _____ **N.H.Musulmonov**

Samarqand davlat pedagogika instituti Tarix kafedrasi
60111100 – Tarix yo‘nalishi 3-kurs bakalavriati uchun
“Jahon tarixi III” fanidan tayyorlangan dasturiga
TAQRIZ

“Yangi davr” Jahon tarixi fanining eng muhim davrlaridan biri bo‘lib, unda talabalar to‘rt asrdan ortiqroq vaqt davomida dunyo mamlakatlarida yuz bergan voqealar va hodisalarni o‘rganishadi. Ko‘rib o‘tiladigan davrda ilm-fan, madaniyat va texnika sohalarida insoniyat juda katta natijalarga erishdi va ular ta’sirida keyingi taraqqiyot omillari belgilab berildi. Shu sababli mazkur fan keyingi davr tarixini o‘rganuvchi “Eng yangi tarix”ni muvaffaqiyatli o‘zlashtirish uchun zarur bo‘ladigan tayanch bilimlarni beradi. Shu bilan birga talabalarning g‘oyaviy-mafkuraviy saviyasi, tarixni xolisona o‘rganishi, bilim va ko‘nikmasining uzluksiz o‘sib borishini ta’minlab, ularni Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Jahon tarixining XVI asr boshlaridan to XX asr boshlarigacha bo‘lgan tarixiy rivojlanish bosqichi tarixshunoslikda “Yangi zamon davri” yoki “Yangi tarix” deb ataladi. U o‘zining tarixiy voqealarga boyligi, jamiyat rivojlanishi sur’atlarining tezligi, ijtimoiy-iqtisodiy o‘zgarishlar va yangi sivilizatsiyaning paydo bo‘lganligi bilan oldingisidan tubdan farq qiladigan, haqiqatdan ham, yangi zamon davri edi.

Yevropa, Amerika, Osiyo va Afrika mamlakatlari yangi zamon davrining birinchi bosqichi (XVI–XVIII asrlar) “kapitalistik munosabatlar”ning paydo bo‘lishi va mustahkamlanishi davridir. Yangi zamon tarixining birinchi davri hozirgi vaqtda insoniyat duch kelayotgan muammolarning aksariyatiga asos solgan davr hamdir. Chunki yangi zamonda qo‘lga kiritilgan yutuqlar asosan tabiatning bo‘ysundirilishi va tabiiy zaxiralarning talon-taroj qilinishi bilan bordiki, natijada, ulkan ekologik xavf-xatar paydo bo‘ldi.

Ushbu fan dasturi Tarix yo‘nalishi 3-bosqich talabalari uchun mo‘ljallangan. U ikki qismdan iborat bo‘lib, birinchi qism XVI–XVIII asrlarni o‘z ichiga oladi. Bu davrning asosiy xususiyati uning o‘tish bosqichi ekanligidadir. Bu davrda jamiyatning ijtimoiy tizimi va iqtisodiy bazasida keskin o‘zgarishlar yuz berdi. Ikkinchi qism XIX asr boshidan Birinchi jahon urushining yakunlanishi – 1918-yilgacha bo‘lgan davr voqealariga bag‘ishlangan. Bu davrda G‘arbiy Yevropa va Shimoliy Amerikaning ilg‘or mamlakatlarida industrial sivilizatsiya qaror topdi.

Dastur muallifi Qo‘chqarov Sobir Abdiraubovich tomonidan 60111100 – Tarix yo‘nalishi bakalavriati uchun “Jahon tarixi III” fanidan tayyorlangan dasturdan ushbu yo‘nalishning 3-bosqichiga ta’lim berishda foydalanish mumkin deb hisoblayman va dars mashg‘ulotlarida foydalanishga tavsiya etaman.

Samarqand davlat pedagogika instituti
Tarix kafedrasi assistenti: **G‘. Yoqubov**

G.Yoqubov NING IMZOSIN
TASDIQLAYMAN
O‘ZBEKISTON-FINLANDIYA
PEDAGOGIKA INSTITUTI
XODIMLAR BO‘LIMI

Samarqand davlat pedagogika instituti Tarix kafedrasi
60111100 – Tarix yo'nalishi 3-kurs bakalavriati uchun
"Jahon tarixi III" fanidan tayyorlangan dasturiga

TAQRIZ

"Yangi davr" Jahon tarixi fanining eng muhim davrlaridan biri bo'lib, unda talabalar to'rt asrdan ortiqroq vaqt davomida dunyo mamlakatlarida yuz bergan voqealar va hodisalarni o'rganishadi. Ko'rib o'tiladigan davrda ilm-fan, madaniyat va texnika sohalarida insoniyat juda katta natijalarga erishdi va ular ta'sirida keyingi taraqqiyot omillari belgilab berildi. Shu sababli mazkur fan keyingi davr tarixini o'rganuvchi "Eng yangi tarix"ni muvaffaqiyatli o'zlashtirish uchun zarur bo'ladigan tayanch bilimlarni beradi. Shu bilan birga talabalarning g'oyaviy-mafkuraviy saviyasi, tarixni xolisona o'rganishi, bilim va ko'nikmasining uzluksiz o'sib borishini ta'minlab, ularni Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Jahon tarixining XVI asr boshlaridan to XX asr boshlarigacha bo'lgan tarixiy rivojlanish bosqichi tarixshunoslikda "Yangi zamon davri" yoki "Yangi tarix" deb ataladi. U o'zining tarixiy voqealarga boyligi, jamiyat rivojlanishi sur'atlarining tezligi, ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar va yangi sivilizatsiyaning paydo bo'lganligi bilan oldingisidan tubdan farq qiladigan, haqiqatdan ham, yangi zamon davri edi.

Yevropa, Amerika, Osiyo va Afrika mamlakatlari yangi zamon davrining birinchi bosqichi (XVI–XVIII asrlar) "kapitalistik munosabatlar"ning paydo bo'lishi va mustahkamlanishi davridir. Yangi zamon tarixining birinchi davri hozirgi vaqtda insoniyat duch kelayotgan muammolarning aksariyatiga asos solgan davr hamdir. Chunki yangi zamonda qo'lga kiritilgan yutuqlar asosan tabiatning bo'ysundirilishi va tabiiy zaxiralarning talon-taroj qilinishi bilan bordiki, natijada, ulkan ekologik xavf-xatar paydo bo'ldi.

Ushbu fan dasturi Tarix yo'nalishi 3-bosqich talabalari uchun mo'ljallangan. U ikki qismdan iborat bo'lib, birinchi qism XVI–XVIII asrlarni o'z ichiga oladi. Bu davrning asosiy xususiyati uning o'tish bosqichi ekanligidadir. Bu davrda jamiyatning ijtimoiy tizimi va iqtisodiy bazasida keskin o'zgarishlar yuz berdi. Ikkinchi qism XIX asr boshidan Birinchi jahon urushining yakunlanishi – 1918-yilgacha bo'lgan davr voqealariga bag'ishlangan. Bu davrda G'arbiy Yevropa va Shimoliy Amerikaning ilg'or mamlakatlarida industrial sivilizatsiya qaror topdi.

Dastur muallifi Qo'chqarov Sobir Abdiraubovich tomonidan 60111100 – Tarix yo'nalishi bakalavriati uchun "Jahon tarixi III" fanidan tayyorlangan dasturdan ushbu yo'nalishning 3-bosqichiga ta'lim berishda foydalanish mumkin deb hisoblayman va dars mashg'ulotlarida foydalanishga tavsiya etaman.

Sharof Rashidov nomidagi
Samarqand davlat universiteti
Jahon tarixi kafedrasi dotsenti: **F. Rashidova**

_____ning imzosini
Tasdiqlayman
Sharof Rashidov nomidagi
SamDU xodimlar bo'limi boshlig'i

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI
XODIMLAR BO'LIMI